

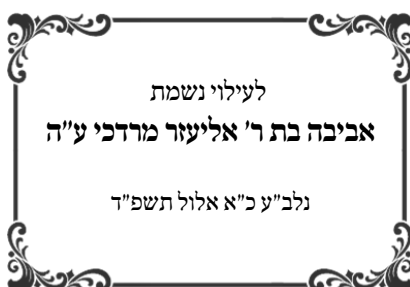
ילקוט אמרים

אמרות טהורות
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נצבים וילך

פרקי אבות - פרק ד'

תשפ"ו • גיליון רכ"ח

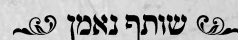
לתרומות והנצחות ולקבלת הגליון במייל:
biz1441441@gmail.com

בשיתוף

03-800-9090
a038009090@gmail.com

לשיעורי
 כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
 ועדכוני חצר הקודש
 0723-18-18-66

פרשת נצבים וילך

ליל שבת קודש (נצבים) תשפ"ה

כלום, אבל "בית צדיקים יעמוד" כלומר גם אם יעמדו נצבים יכנעו לפניו.

ולכאור' קשה ממה שמבואר בשו"ע (או"ח סי' תקפ"ב ס"ד) דיש נוהגין להתפלל בראש השנה וביורה"כ בכריעה, וכן כתב (או"ח סי' תקי"ג ס"ב) דיש נוהגין לעשות כן כשואמרים "זכרנו" ו"מי כמוך" אלא שבסוף הברכה צריכים לזקוף. ובדעת תורה (בסי' תקפ"ב שם) הביא לזה סמך מדברי הגמרא (ראש השנה כ"ו:) "א"ר לוי שופר של ראש השנה ויוה"כ מצותו בכפופין דכמה דכייף איניש טפי עדיף", ועי' בחי' הרש"ש (שם) שכתב נמי כן, והוכיח מרש"י ותוס' דלא גרסי "כמה דכייף אינש דעתו", אלא "שפניו כבושים לארץ" משום "והיו עיני וליבי שם" ולהזכיר עקידת יצחק ע"ש, וא"כ קשה הלא כאן אנו למדים שלגבי הקב"ה העיקר הוא כפיפות הלב ולא כפיפות קומה.

ונראה בס"ד עפ"ד הגמרא (ברכות י"ב). "א"ל שמואל לחייא בר רב, אוריאן תא ואימא לך מלתא מעלייתא דאמר אבוך הכי אמר אבוך כשהוא כורע כורע בבורך כשהוא זוקף זוקף בשם", וקאמר שם שמואל דטעמא דרב דכתיב (תהילים קמ"ו ח) "ד' זוקף כפופים", ואע"פ דכתיב (מלאכי ב'

"אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוקים", ובמדרש תנחומא (אות א') הדא הוא דכתיב (משלי י"ב ז') "הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד", והגאון מהרש"ם מבערזאן זי"ע בספרו תכלת מרדכי כתב לבאר עפ"י מה ששמע בשם דודו זקנו המגיד הקדוש ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, לפרש מה שאומרים (בתפילת נשמת) "וכל קומה לפניך תשתחוה", כי לפניו ית' גם בעמדו בקומתו וליבו נכנע הרי זה כמשתחוה מה שא"כ לפני מלך בשר ודם, וכבר אמר הנביא ישעי' (נ"ח ה') "הכזה יהי' צום אבחרהו וגו' הלכוף כאגמון ראשו וגו'", ולכן גם אם הרשע כורע ומשתחוה אפים ארץ אך כיון שלבו מלא "תועבת ד' כל גבה לב" אין כריעתו מתקבלת לרצון.

ולכן כאשר שמעו צ"ח קללות והוריקו פניהם לבל ידמו כי תיקונם לכרוע ולכוף כאגמון ראשם, לזה אמר "אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוקים" כי גם בהיותכם נצבים לפני ד' יגן בעדכם, ובלבד שתעברו בברית ד' ובאלתו אשר הוא ית' כורת עמכם היום לקבל עליכם עול מלכות שמים בלב שלם, וזהו שכתוב "הפוך רשעים ואינם" כי גם בהיות כורעים ומשתחווים אינו

ה' "מפני שמי נחת הוא" היינו לפני הזכרת שמי אבל בשעת הזכרת שמו ית' יש לזקוף.

ויתכן הביאור בזה, דאע"פ שעיקר ההכנעה היא בלב מכל מקום קרוץ מחומר אינו יכול להשיג הכנעה פנימית אלא ע"י הכנעה חיצונית שקדמה לה, אמנם כאשר זוכה להזכיר את השם הנה באותה שעה יש לו להתבטל אליו ית' גם בקומה זקופה ולכן לפני הזכרת השם יש לכרוע, אמנם בשעת הזכרת השם יש לזקוף ולהשאר כנוע בפנימיות לבו, ושמואל קרא לדבר זה מילתא מעלייתא כי יש בזה התבוננות עמוקה בעבודת האדם.

וזהו שרמז הכתוב "אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוקיכם", שאע"פ שצריך לעשות הכנה כדי לעמוד לפני ד' ולזה צריך גם הכנעה חיצונית, אבל כאשר זוכים כבר לעמוד לפני ד' אלוקים אז אפשר לעמוד גם בזקיפות קומה ע"י שהכניעו עצמם קודם לכן בפועל ממש.

וכן בתקיעת שופר של ראש השנה שמצותה בכפופין דייקא ולדעת הרמב"ם הוא לעיכובא [והראב"ד תמה עליו], כי תקיעת שופר הוא בבחינת "מן המיצר קראתי י-ה" בגינוחי גנח וילולי יליל מתוך שברון לב והכנעה בפועל ממש.

אמנם ילפינן דיני תקיעת שופר מיובל וביובל מצותה בפשוטין כי שם הוא ענין יציאה לחרות, וגם בראש השנה לאחר שקראנו אל ד' אזי "מן המיצר עננו במרחב

י-ה", וכאשר זוכים ל"באור פניך יהלכון" אז גם בראש השנה יוצאים מן המיצר למרחב ואז גם כשעומדים בזקיפות קומה נכנעים לפני ד'.

והנה מצאנו בעוד מקום (חגיגה יד.) ש"אמר שמואל לחייל בר רב תא אימא לך מילתא מהני מילי מעליותא דהוה אמר אבוך, כל יומא ויומא נבראים נ"ג תליסר אלפי' מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי, שנאמר (איכה ג' כ"ג) "חדשים לבקרים רבה אמונתך", וצ"ב מדוע דבר זה נחשב למילי מעלייתא. ויתכן בביאור הדבר עפ"מ דכתבו התוס' (שם י"ג: ד"ה מזיעתן של חיות), דהמלאכים הקבועים יודעים החוק הקבוע שיש לומר שירה כולם יחדיו, אבל אותם שנבראו מחדש אינם יודעים הדת וממהרים לשורר ומתחייבים כלי', וזה שיסדו אנשי כנסת הגדולה בתפלת יוצר "יוצר משרתים" היינו בכל יום ויום, "ואשר משרתיו" הקבועים "עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלוקים חיים ומלך עולם".

והנה איתא מהאריז"ל ד"מ'שרתים ו'אשר מ'שרתיו" הוא ר"ת שם קדוש מו"מ ואין אתנו יודע עד מה, אולם יתכן לרמז בזה דמה שהמלאכים הקבועים יכולים לעמוד תמיד לפני השי"ת בלא להכשל, אינו מעלה לגבי בני ישראל שהרי אינם קרוצי חומר ואינם בעלי בחירה, ולכן מי שאינו יודע החוק יתחייב כלי' ומי שיודע החוק אינו נכשל לעולם, וזהו באמת ה"מוס" שלהם שלכן אין להם חנינה, אבל בני ישראל כדי

שיוכלו לעמוד לפני המלך עליהם להתרגל קודם בכניעת הגוף בפועל ממש ורק אח"כ יכולים לעמוד נצבים לפני המלך, ולכן יש להם חנינה אם נכשלו וראוי לרחם עליהם, ולפ"ז הוא מאותו ענין שאמר שמואל לחי"א בר רב מענין הכריעה והזקיפה, ויתכן שנקראים "מילי מעלייתא" שהן שבחן של קרוצי חומר.

והנה איתא מהרה"ק ר"פ מקוריץ זי"ע שבסעודה שלישית של שבת קודש פרשת נצבים שלפני ראש השנה, יש להתפלל שנזכה להכנעה ושפלות ביום ראש השנה, ולהמבואר היינו בתחילה ע"י הכנעה בפועל ממש ולבסוף כשיוצאים לחרות משעבוד החומרי גם כאשר הגוף עומד זקוף יש להשאר בכפיפות הלב.

ויהי רצון שנזכה להתכונן כראוי בימי ההכנה שנשארו לנו, ולאחרית שנה טובה ולכתיבה וחתימה טובה בתוך כל ישראל אכ"ר.

פירות טיש: הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע קרא פ"א ביוה"כ ליהודי אחד וציוה עליו לקדש ולאכול, והי' תמוה מאוד כי לא נראה עליו שום חולי וחולשה, כעבור כמה

ימים נפל למשכב והלכו לקרוא לרופא, וכששמע הלה סימני החולי ענה שאם אכל כראוי בחודש האחרון יש לו תקנה לרפואה אבל אם צם ביוה"כ חבל על הטרחה, וכששמעו זאת בני המשפחה פרצו ביללה כי היו בטוחים שצם ביוה"כ, וכששמע היהודי את דבריהם ניחם אותם כי הרה"ק מבעלזא חזה כל זאת ברוה"ק וציוה עליו לאכול, וכששמע זאת הרופא, שהי' יהודי מרוחק מתומ"צ נסע תיכף להרה"ק מבעלזא ושאל אותו מנין ידע על החולי של אותו יהודי, והרה"ק חייך כששמע השאלה ולא השיב אבל אותו רופא הפך לבעל תשובה גמור.

פ"א אמר הרה"ק הנ"ל רמז במה שאמרה האשה השונמית כששאל אותה אלישע לבריות בנה "ותאמר שלו" והלא לא הי' כן, אלא שיש ב' דעות כיצד לעשות פדיון נפש דעת הרמב"ן שיתן פרוטות כמנין שמו של החולה ודעת האריז"ל שיתן ק"ס פרוטות [כמנין כס"ף], והשונמית אמרה שעשתה ב' הפדיונות כי ילדה של השונמית הי' חבקוק הנביא, ומנין הגימט' של השם חבקוק עם מספר ק"ס הוא שע"ו שהוא בגמט' שלו. ויה"ר שנזכה כולנו לרפואות וישועות ולשנה טובה ומבורכת ולכטס"א.

ליל שבת קודש (פרשת וילך - שובה) תשפ"ו

שלום וזכר לנכדו נ"ו - בן הרב שלמה שליט"א

להקביל פני ר' י-הושע בפקיעין אמר להם מה חידוש הי' בבית המדרש וכו', טף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהן אמר להם

"הקהל את העם אנשים נשים וטף וגו'", ובש"ס (חגיגה ג'). "מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר חסמא שהלכו

מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני, ועוד דרש (דברים כ"ו י"ז) "את ד' האמרת היום וד' האמירך היום", אמר להם הקב"ה לישראל וכו' אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם דכתיב (שם ו' ד') "שמע ישראל וגו'", ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברי הימים א' י"ז כ"א) "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" וכו', אמר להם אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזרי' שרוי בתוכו עכ"ל הגמ', ובמכילתא (פ' בא) הובא בנוסף לכך, "אשריך אברהם אבינו שיצא רבי אלעזר בן עזרי' מחלצין".

ובספר תכלת מרדכי כתב לבאר את מה שהתפעל ר' י-הושע מדברי רבי אלעזר בן עזרי', דהנה מצינו (אבות ב' ח') בר' י-הושע בן חנני' "אשרי יולדתו", וביאר הרע"ב כי אמו הוליכו עריסתו לבית המדרש ובעבור זה זכה למעלתו, ודבר זה לא יושג לחכמי הטבע איך יתקדש קטן שאין בו דעת בשמעו קול תורה, וזה האות כי האדם נולד ובקרב רוח ממרום חלק אלו-ה ממעל ונשמתו תבינהו, ולזה כאשר המלאכים קטרגו לומר "מה אנוש כי תזכרנו" באה התשובה "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז", ר"ל שמן העוללים יתברר מעלת האדם כי נפשו המשכלת חצובה ממקום הקודש.

אולם לפ"ז יש מקום לומר שאין מגיע שכר לרבי י-הושע אחרי כי הוחק בקרב רוח קדושה על ידי השתדלות יולדתו, אמנם כתוב (בראשית י"ז ט') "ואתה את בריתי תשמור לך ולזרעך לדורותם", ויש לבאר רמז הכתוב כי באמת מצות מילה אינה ראויה

שיתחשב לזכות לרך הנולד כי אינו מל את עצמו בדעתו וברצונו, אפס כשיגדיל וימול הוא את בנו אחריו אז נתברר למפרע כי הוא חפץ בקיום המצוה ואם הי' בר דעת בשעת מילתו הי' עושה זאת ברצונו, [ובשם הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע איתא דזה הכונה "ומיום השמיני והלאה ירצה דמו", היינו דם אבי הבן שנתברר אז למפרע שהי' ברצון], וזהו שכתוב "ואתה את בריתי תשמור" בעצמך "לך" כי אברהם מל את עצמו בגדלותו, אמנם "ולזרעך" יחשב לזכות "לדורותם" אם ימולו את בניהם "לדורותם" שאז יתגלה למפרע שגם הם מרוצים במה שהם נימולים.

ובזה תובן כונת רז"ל "טף למה באו ליתן שכר למביאייהם", שלכאורה מה שנכנס קדושת התורה באזני הטף אינו בבחירתם ומדוע יזכו עי"ז לשכר, אכן כאשר גם הם יביאו את טפם למצות הקהל אז יתברר למפרע שגם הם היו עושים זאת ברצון ושפיר ראויים עי"ז לשכר טוב, ולכן ראה זאת רבי י-הושע למרגלית כי נודע לו בזה שאם הוא יגרום לצאצאיו שיכנס קול תורה לאזנם, יזכה לשכר טוב גם על מה שנתקדש עי"י אמו שהכניסה עריסתו לבית המדרש.

ומה שהוסיף לדרוש "אתם עשיתוני חטיבה אחת וכו' אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם", ביאר הגאון מהרש"ם מבערזאן זי"ע עפ"ד הגאון מהר"ש קלוגער זי"ע, עה"פ "והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי ושמו

לו לקראת המילה. אכן גם המשתתפים זוכים לקדושה דפשטה קדושה בכולה כי כל ישראל הם חטיבה אחת.

והנה גם בחודש אלול ובראש השנה נעשה בחי' ברית מילה לישראל וכמ"ש "ומל ד' א'ת ל'בב ו'את ל'בב זרעך וגו'", אכן כאשר בני ישראל הם באחדות גמורה אז כאשר יהי' אחד זוכה למילת ערלת הלב נשפע גם על כללות ישראל מקדושה זו, ויתכן שלכן הזהירו שבעת הזאת צריך להיות בבחי' "בתוך עמי אנכי יושבת" ולא להפרד מכללות ישראל כדי שתתפשט קדושה מיהודי לזולתו, וכמו"כ נחוצה האחדות בעת הזאת גם כדי שיועיל זכות אבות לרחמים ולא ח"ו לעורר קטרוג, וכמ"ש מהר"ש קלוגער כנ"ל.

ויהי רצון שנזכה לגמר חתימה טובה בתוך כל ישראל ונזכה כלנו לבני ברוכי ולחיי אריכי ומזוני רויחי וכל טוב סלה אכ"ר.

פירות טיש: לרגל הילולת השפאלע זיידע זי"ע, פ"א באו לפניו יתומות להזכיר את אמן האלמנה החולנית שנמצאת בסכנה גדולה רח"ל, ואמר להן שילכו להניח משקה על קבר אביהן ויאמרו לו שישתה לחיים לרגל האורחת שהולכת להגיע אצלו, וכששמעו זאת נפלו בחלשות וכשנתעוררו אמר להן שיצאה אמן מכלל סכנה, ואמר שהוצרך להמתיק הדין ע"י אופן זה דייקא, אמנם באופן כללי הי' רחמן גדול להושיע את ישראל בלי פחדים ובהלות, וידוע שהי' עוסק בפדיון שבויים מיד צר, ומה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש, זיעוכי"א.

להם ראש אחד וגו'", כי בהיות להם ראש אחד ויהיו כולם כאיש אחד לא יאמר על האיש כי אזני האיש שמעו או כי עיניו ראו או רגליו הלכו, אלא כה יאמר האיש פלוני שמע או ראה או הלך יען כי כל אבריו מחוברים זה עם זה יקרא הכל על שם כללות האיש, וכן הוא בכלל ישראל, כאשר נכללים יחדיו אז יבואו אלו ויכפרו על אלו, וע"ד האומר "רגלה של זו עולה" פשטה קדושה בכולה. ועפ"ז מבאר המהרש"ם דהנה כתב באלשיך הק' כי בהיות ישראל זכאים אז זכות אבות נזכר לטובתם, אולם בהיותם חייבים אזי זכות אבות מוסיף עליהם חטא שלא לקחו מוסר ללכת בדרכי אבותיהם הקדושים, ובזה פירש הישועות יעקב מה שאומרים בתפלת ר"ה "ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמי"ם תזכור", שרק לעורר רחמים תזכור לנו עקדתו ולא לעורר דינים ח"ו.

ולולא דרשת רבי אלעזר בן עזרי' שכל ישראל נחשבים חטיבה אחת לא תועיל זכות הצדיק וזכות אבות, כי עלול להוסיף רעה על רעתם וזהו שכתוב "יתומים היינו ואין אב", אולם ע"י דרשתו שכל ישראל כגוף אחד ממילא אשרי כל הדור שרבי אלעזר בן עזרי' שרוי בתוכו, וכן מה שאמר "אשריך אברהם אבינו שראב"ע יצא מחלצין", כי זה הי' כל חפצו של אברהם אבינו להמשיך האמונה האמיתית לדורות הבאים, וכמו שכתוב "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'", עכ"ד המתוקים מדבש ונופת צופים.

ויתכן שמה שנוהגים לקרוא קריאת שמע באזני הרך הנמול, הוא כדי שיכנסו באזניו דברי קבלת עול מלכות שמים ויועיל

סעודה ג' (נצבים) תשפ"ה

מלפני אבינו שבשמים וכו'" אבל כשאומרים "אחינו כל בית ישראל כו'" אין אומרים "יהי רצון", כי מה שישראל הם באחזה ורעות זה גורם העת רצון הגדול ביותר ואין צריך לבקש שיהי' עת רצון כי בודאי הוא עת רצון עכדה"ק, וממילא בודאי שכדי לזכות ביום הדין והרחמים צריך להיות באחדות ובאחזה ורעות ועי"ז "אתם נצבים כלכם לפני ד' אלוקיכם".

ובאור"ח הק' כתב בפרשת התשובה שהציץ לראות מה נעמה חיבת הקודש אשר חיבב ד' אלוקינו אותנו, כי בזכרון הברכה הוא ית' רוצה לשים אותה עלינו וכמ"ש "כי יבואו עליך הברכה", משא"כ בזכרון הקללה כתוב "והקללה אשר נתתי לפניך" ולא עליך עש"ב, ורמז בזה כי כל התוכחה לא נכתבה אלא כדי שתהי' כרצוה התלוי' על הכותל לאיים בה כדי שלא נסטה מן הדרך הישרה, אבל אין חפץ ד' לייסר את בניו ביסורים ח"ו כי קימ"ל "בין כך ובין כך קרויים בנים" ודרך האב לרחם על בנו.

והשבוע הי' כאן יהודי שבנו ירד מן הדרך הישר רח"ל וביקש הבן לבוא אל בית אביו על ראש השנה אולם קשה לו להבין להיות שני ימים רצופים, וקשה מאוד לאב ליתן בנו לבוא אליו כשיש חשש שמא יחלל יו"ט רח"ל, ופרץ האב בכבי ואמר

"אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלוקיכם", בספה"ק רמזו ד"היום" היינו ראש השנה, ואיתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף וכן הי' שגור בפי זקה"ק מזוטשקא זי"ע, דהכח של ישראל לעמוד לפני השי"ת ביום הדין והרחמים הוא ע"י "כולכם" כאשר עם ישראל באחדות גמור, וכמ"ש בזוה"ק שביום הדין אסור לעמוד יחידי אלא כמו שאמרה השונמית לאלישע "בתוך עמי אנכי יושבת".

והרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בספה"ק אך פרי תבואה ביאר, במה שארז"ל דבראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון וכולם נסקרין בסקירה אחת דלכאו' הדברים סותרים זה את זה, אמנם הקב"ה חפץ חסד הוא וכשרואה שאין ראויים לזכות בפני עצמם אז הוא סוקר את כולם בסקירה אחת, וזהו שאנו אומרים (סליחות לערב ראש השנה) "אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי" כלומר כשהוא במשפט יחידי, ורק "מלפניך משפטינו יצא" דהיינו בתוך כללות ישראל ואז "עיניך תחזינה מישרים, וזהו שאמר משה רבינו "אתם נצבים כולכם לפני ד' אלוקיכם" דהיינו כולכם בכלל וגם כל איש ישראל בפרט.

והרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע אמר, דאע"פ שאומרים "יהי רצון

ישראל בשפל המדריגה נתון למשיסה בין הגויים וזקוקים לישועה גדולה, אמנם מה שבכל זאת מנחם אותנו הוא מה שהשי"ת נמצא איתנו יחד בגלותנו, וכמ"ש בפרשת התשובה "ושב ד' את שבותך" וארו"ל שהכתיב גאולה לעצמו כי הוא נמצא אתנו בגלות, ופרשת התשובה היא כביכול גם פרשת התשובה של הרבוננו של עולם שהוא ישוב אתנו יחד מן הגלות.

וזזהו "שוש אשיש בד' תגל נפשי באלוקי", שזה הדבר שמשמח אותנו גם בעורנו בגלות המר מה שהשי"ת נמצא איתנו "ולא יטוש ד' את עמו בעבור שמו הגדול".

וימי ראש השנה הם ימי פקידה לטובה גם עבור משיח צדקנו שמתחנן גם הוא לכתיבה וחתימה טובה שיוכל לבוא לגאול את ישראל, וכל התפילות של הימים נוראים הם על ענין הגאולה כי הזמן מסוגל לכך.

וחז"ל אמרו (סוכה מ"א.) "כי אעלה ארוכה לך וגו' ציון היא דורש אין לה" מכלל דבעי דרישה", ובפרט בימים המסוגלים לעורר למעלה ישועה לציון וירושלים.

ואם השטן ירא בכל שנה בשעת התקיעות שמא יעורר השופר את תקיעת ה"שופר גדול לחרותנו", הרי שאנו בודאי צריכים להאמין בזה שע"י שנתעורר בתשובה כראוי, שבשעת תקיעת שופר יעורר קול השופר כאן את קול שופרו של משיח צדקנו.

אבל איך אוכל לרחק אותו והרי השי"ת מקרב אותנו גם כאשר אין אנחנו ראויים לכך כי דרך האב לרחם על בנו.

ועדיין נשארו לנו כמה ימי הכנה לקראת יום הכסה, והגאון מהרש"ם מבערזאן זי"ע אמר ששמע מפי הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע שאמר לבאר במ"ש (תפילת נעילה), "ותלמדנו ד' אלוקינו להתוודות לפניך וכו' למען נחדל מעושק ידינו" ויש להבין למה הזכיר רק ענין עושק, אמנם הכונה ע"ד שאיתא בשם האריז"ל, דכל המצוות ומעש"ט שהאדם עושה בעודו רשע מוסיף עי"ז כח בקליפות רח"ל, והוא כזורע על הקוצים רח"ל וז"ש "נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים", ולכן כשהאדם רוצה ללמוד או להתפלל או לעשות איזה מצוה צריך שיעשה קודם תשובה ויתודה על עונו כדי שלא יעשקו אותו החיצונים רח"ל, וז"ש "ותלמדנו ד' אלוקנו להתוודות לפניך וכו' למען נחדל מעושק ידינו" פירוש כדי שלא יעשקו אותנו את התורה והמצוות.

וממילא לפני ירח האיתנים שתקיף ואיתן וגדוש במצוות ובתפלות נתנו לנו את ימי הרצון של חודש אלול, כדי שנזכה להכנס לראש השנה בנקיות הלב והמח ונוכל לעמוד לפני המלך, וכן כדי שלא יעשקו אותנו החיצונים את התורה והמצוות.

והנה אנו עומדים בשבוע השביעי של שבעה דנחמתא שהשי"ת כביכול מסיים את הנחמה, אבל כיצד יכולים אנו לסיים את קבלת התנחומין כאשר כלל

ויהי רצון שנזכה לשנה טובה ומתוקה וישלח ארוכה ומרפא לכל חולי עמו ישראל והבריאם יתמידו בבריאותם, ונזכה לבני ברוכי ולחיי אריכי ומזוני רויחי ולנחת דקדושה ולשנת גאולה וישועה במהרה בימינו אמן.

סעודה ג' (פרשת וילך - שובה) תשפ"ו

ובספה"ק תפארת שלמה כתב דהנה כתיב "תורת ד' תמימה משיבת נפש", שהתורה הקדושה היא המשיבה את הנפש אל האדם שהיא מביאתו להרהור תשובה אמיתי, ולפ"ז ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" היא גם הבטחה שנוכל לחזור בתשובה.

והרה"ק השפאלער זיידע זי"ע אמר פעם כשראה אחד מכה כף אל כף בהתלהבות ויתכן שלא הי' הדבר מתוך פנימיות כראוי, וא"ל א יודשע פאטש אמיתי ראה כאשר שני גנבים יהודים נתפסו למלכות, והציעו להם להמיר דתם רח"ל או להשרף חיים ובחרו להשרף עקדה"ש, ומרחו את ידיהם בזפת והציתו בהם אש והם מחו כף אל כף ואמרו, אמנם גנבים אנחנו אבל יהודים נשאר עד טיפת דם אחרונה, זהו אידשער פאטש אמיתי.

והי"נו כי גם כאשר היהודי נפל בסתר המדריגה הרי הנקודה הפנימית שלו חי' וקיימת והיא חלק אלוך ממעל ממש, וזהו בחי' "אנוכי הסתר אסתיר", ובשעת

בפרשתן הודיע משה רבינו ע"ה לכלל ישראל את צוואתו לבני ישראל, שידעו שיעברו עליהם גולה אחר גולה ושיזכרו שכל מה שיעבור עליהם כבר מפורש בתורה, והבטיחם כי התורה לא תשכח מפי זרעם וממילא יהיו דברי השירה הזאת לעד, שהשי"ת הוא זה שעומד מאחורי כל השתלשלות הענינים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וזזהו שכתב "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", שאמר הבעש"ט הק' מי ש"אנוכי" הוא נמצא בתוך ההסתרה, כי כאשר מתבוננים בתורה הק' ורואים איך שלא נפל דבר ארצה, מתגלה שהשי"ת הוא פעל כל זאת והוא נמצא איתנו בתוך גלותנו להחיותנו ולהצילנו ולשמור על נפשנו.

ועצם הדבר שהתורה הקדושה הולכת אתנו בכל אלפי שנות גלותנו וקיום ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו", זהו עצמו החיזוק הגדול בגלות לראות עין בעין איך שהשי"ת נמצא איתנו גם בתוך ההסתרה הגדול ביותר.

לדעת שהשי"ת נמצא אתו עמו להושיעו ולתמכו, וברגע שזוכרים שהשי"ת נמצא אתנו בתוך ההסתרה מיד מתבטל ההסתר וזוכים גם שיומתק בטוב הנראה והנגלה.

ורבי עקיבא הוא זה שמלמד אותנו את סוד הטהרה של יוה"כ הבעל"ט, "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו'" ואומר "מקוה ישראל ד'" מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל". והיינו שביוה"כ השי"ת בכבודו ובעצמו מטהר את נשמות ישראל מטינופת וכמ"ש הרב בעל התניא זי"ע עה"פ "לפני הוי' תטהרו", שמקום טהרת נשמות ישראל הוא גבוה כל כך עד שהוא יותר גבוה ממקום גלוי אור שם הוי', והיינו שכל נשמות ישראל מתקשרים בשורשן שהן חלק אלו-ה ממעל, ונעשות כמים טמאים שהושקו ונתחברו במקוה וכשתילי תרומה ששתלן בקרקע שנטהרו עי"ז.

ובספה"ק קדושת לוי כתב דיוה"כ אינו מכפר רק כשיכניס את עצמו לבחינת אין, שיאמר אני וכל מה שיש לי הוא מהבורא ב"ה ואז מדבק עצמו במדת אין, וזהו פירוש דברי רבי עקיבא "לפני מי אתם מטהרין", שעל הבורא ב"ה לא שייך לשאול מי הוא כי הוא אחדות הפשוט אין סוף ב"ה, ומי שזוכה להתבטל אל השי"ת למעלה ממדריגת מי שלא שייך לשאול שם מי אז זוכה שהשי"ת מטהר אותו ע"י דבקות זו, ונשמות ישראל שהן חלק אלו-ה ממעל

נסיון של שמד רח"ל יוצאת הנקודה להאיר בתוקף עוז ותעצומות, ואז אפילו קל שבקלים בוחר לנפשו למסור עצמו על קדושת שמו ית'.

אכן בעת הזאת אין צורך לנסיון בזה כדי להוציא את הנקודה הפנימית ממסגרה, כי עתה הוא זמן של "דרשו את ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", וכל אחד יכול למצוא את הנקודה הפנימית שלו כשהיא משתוקקת לקראת קונה וצורה, ובפרט בימים אשר "קול ביער אנוכי שומע אב הבנים קורא" ומחפש את בניו.

ורבי עקיבא הי' מקהיל קהילות ומלמד תורה ברבים בעת השמד, עד שתפסו אותו וסרקו את בשרו במסרקות של ברזל והי' מקבל עליו עול מלכות שמים, וכששאלו אותו רבינו עד כאן אמר כל ימי הייתי מצטער על הכתוב "בכל לבבך ובכל נפשך וגו'" עכשיו שבא לידי לא אקימנה, היינו שרבי עקיבא ראה את ה"אנכי" שבתוך ה"הסתר אסתיר" ולא נתפעל מכל ההסתר רק הוסיף אהבה על אהבתו.

ורבי עקיבא הוא זה שהי' רואה את האור שבתוך ההסתר, וכאשר היו חכמי ישראל בוכין על גודל ההסתר מקול המונה של רומי והשועלים המהלכים במקום המקדש, הי' רבי עקיבא מנחמם שהוא רואה מכל זה את האור והתקוה לישועתן של ישראל.

והכתוב מרמז לכל יהודי שיש לו הסתרה אם ברוחניות אם בגשמיות שעליו

זי"ע היינו שאני רוחץ עצמי במקוה ישראל
שהוא השי"ת בעצמו כביכול.

והנביא אומר לנו "בין האולם ולמזבח יבכו
הכהנים משרתי ה', ויאמרו חוסה
ד' על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה למשל
בם גויים למה יאמרו בעמים אי' אלוקיהם",
והיינו כדי לבטל גזירות רעות מישראל יש
להוריד דמעות ולהתחנן אל ד' ולאסוף
זקנים ועוללים לחנן פני אבינו שבשמים, כי
השי"ת רוצה לקרב אותנו אליו ברחמים ולא
ע"י יסורים וחליים רעים רח"ל, וכלל ישראל
כבר שבע מרורים משפך דמם משונאי
ישראל רח"ל, ואנו מבקשים שנזכה להוושע
בשנה זו מתוך רחמים וחסדים ובמהרה נזכה
לשמוע קול מבשר בביאת משיח צדקנו
במהרה בימינו אמן.

ואשר הן מקושרות ומאוחדות בשורשן הן
עולות למדרגת אין ואז נטהרות בשורשן,
וכתב שיתכן שזה הי' ענין ההשתחוי' של
כהן גדול ביוה"כ עש"ב.

וכדי שנוכל לבוא לקדושה זו נתנו לנו ימי
הכנה לכך כאשר השי"ת נמצא קרוב
אלינו, וכמ"ש "דרשו את ד' בהמצאו וגו'
יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב
אל ד' וירחמהו ואל אלוקינו כי ירבה
לסלוח", השי"ת אינו דורש מאיתנו רק
לעזוב דרך רשע ולשוב אליו בהכנעה, וכמו
שאמר הנביא "שובה ישראל עד ד' אלוקיך"
וכמאז"ל "גדולה תשובה שמגעת עד כסא
הכבוד", ואז השי"ת תיכף מצוי קרוב לנו
והוא ית' נותן יד לפושעים ומוציאם מן
הבוץ ומטהר אותנו ברוב רחמיו, וכמ"ש
"בי' אנא רחיץ" ופירש הרה"ק מקוברין

מסכת אבות פרק ד

שב"ק פרשת ואתחנן תשפ"ו

משנה ה'

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּנוֹ אָמַר, הַלּוֹמֵד תּוֹרָה עַל מְנַת לְלַמֵּד מִסְפִּיקִין בִּידּוֹ לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד, וְהַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת מִסְפִּיקִין בִּידּוֹ לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֶׂה. רַבִּי צְדוֹק אָמַר, אֵל תַּעֲשֶׂם עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא קָרָדָם לְחֹפֶר בָּהֶם. וְכֵן הָיָה הַלֵּל אָמַר, וְדֹאשְׁתִּמֵּשׁ בְּתֵנָא, הֵלֵל. הָא לְמַדָּתָא, כָּל הַנִּתְחַנֵּה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה נוֹטֵל חַיִּיו מִן הָעוֹלָם:

אל תעשם עטרה להתגדל בהם

והרע"ב כתב, דלפי"ז ההיתר של המלמדים שנוטלים שכר, הוא משום ב' טעמים, או שזה שכר על שימור התינוקות, או שהשכר הוא על פיסוק הטעמים. ומכאן צריכים המלמדים ללמוד שני דברים, הראשון הוא, שפעמים שיש תלמיד שאינו מתנהג כראוי, והמלמד צריך להתאמץ ביותר לשמור עליו שיתנהג כראוי, ואין המלמד יכול לומר תלמיד כזה איני רוצה ללמד ["אני לא גננת"], אלא להיפך, כל מה שמותר לו לקבל שכר על עבודתו, הוא כדי לשמור על תלמידים שכאלו. והדבר השני שמלמדים צריכים לידע, שעליהם ללמד את טעמי המקרא לתלמידיהם.

והשפת אמת זי"ע פי', אמר "אל תעשם עטרה להתגדל בהם", היינו שלא

מספיקים בידו

היינו שכפי מה שאדם מתאמץ כדי להגדיל תורה ולהאדירה, כנגד זה השי"ת נותן לו שנות חיים. וכמו שמסופר על ראש ישיבת פוניבז' הגרי"ש כהנמן זצ"ל, שאחר שהרופא אמר לו שעקב מחלתו, לא נותר לו זמן רב לחיות, אמר שאם כך, כפי הנראה צריך הוא לבנות ישיבה חדשה כדי שיעניקו לו שנות חיים.

והגרסא שלנו זה "מספיקים בידו ללמוד וללמד", היינו שאם אין דעתו לעסוק גם בגמילות חסדים, אין נותנים לו הזמן לעשות גמילות חסדים. אבל הרוצה לעסוק גם בגמילות חסדים, מספיקים בידו משמים שיוכל לעשות כן. אך יש עוד גרסא, שאם לומד ע"מ שיקרא רב, "אין מספיקים בידו ללמוד וללמד", שאפי' שמותר ללמוד שלא לשמה, מ"מ ללמד לאחרים צריך להיות רק לשם שמים.

ליגע בהן, אך צריכים אנו לדעת לאן אנו צריכים להגיע.

נוטל חייו מן העולם

זקה"ק הנחל יצחק זי"ע המתיק את כונת המשנה, להמליץ טוב על רבנים שנוטלים מקופת הציבור, דזה שהרבנים נוטלים שכר, אין זה על מה שפוסקים ההלכות ואומרים שיעורי תורה, אלא כל זה הוא בלא תשלום ולקיים רצונו ית', אך כיון שבלא שיקבלו שכר לא יוכלו להתקיים, אלא ח"ו יגועו ברעב ובצמא, על כן נוטלים הם "כדי חייהם". וזה שרמז התנא "כל הנהנה מדברי תורה", שעיקר הנאתו היא מעצם לימוד התורה, "נוטל" כדי "חייו, מן העולם", היינו מן הציבור, עכדפח"ח.

ילמוד רק כדי להנות מן התורה, אלא שילמוד כדי לקיים רצון השי"ת וכדי לקיים מצות ידיעת התורה. "ולא קרדום לחפור בו", היינו שלא ילמוד רק כדי לעקור המידות רעות שיש בו. ואמנם ידוע מש"כ האבני נזר זי"ע בהקדמה לספה"ק אגלי טל, שחלק ממצות לימוד התורה זה הטעם והעונג שבדברי תורה, אלא דכוונתו שגם העונג הוא חלק מן המצוה, אבל לא שרק העונג הוא כל המצוה. וכן בעקירת המידות הרעות, שבדאי בכח קדושת התורה, זוכה האדם לתקן עצמו ולזכך מידותיו, אך אין לו לאדם ללמוד רק לשם כך, אלא ילמוד לשם קיום מצות השי"ת, ותיקון המידות יהיה בזכות שלומד התורה כדי לקיים רצונו ית'. ואמנם אלו מדריגות גבוהות ולא זכינו

משנה ו'

רבי יוסי אומר, כל המכבד את התורה, גופו מכבד על הבריות. וכל המחלל את התורה, גופו מחלל על הבריות:

דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה".

והגמ' שם מבארת, דרבנן הם "גברא רבה", משום שבתורה כתוב "ארבעים יכנו", ואמרו חכמים שמספיק שלושים ותשע. ארבעים חסר אחת ואמר הגה"ק מאוסטרובצא זי"ע, מדוע הגמ' מייית דרש זה דייקא כדי להראותינו את כח התורה של חז"ל, אלא ללמדינו ש"גברא רבה" היינו מי שיש בכוחו להוריד צער ומכה מיהודי. וכמו שהרה"ק מצאנו זי"ע שאל את הג"ר שמעון

גופו מכובד על הבריות

והיינו כיון שגופו נעשה כלי לכבוד התורה, עי"ז נעשה גופו לדבר חשוב שצריך לכבדו. והרע"ב הביא ב' פירושים מהו "מכבד את התורה", הראשון, שכבוד התורה היינו כגון לדרוש כל התגין שבתורה, וכך שמראה את הגדולה והחשיבות שבכל תג שבתורה, ומגלה את עומק התורה, הרי שזהו ממש כבוד התורה. והפי' השני, שהוא קם בפני לומדי תורה ומכבדם, וכמו"ש בגמרא (מכות כ"ב:): "כמה טפשי שאר אינשי,

מהרבי בעצמו. ענה לו הרה"ק מצאנו, שתפקיד של רב בישראל הוא, להחיות רוח שפלים ולחזק נדכאים. וכששמע זאת הרה"ק ר' שלמה השני מבאבוב זי"ע בפעם ראשונה, נתלהב מאוד וביקש שיספרו זאת שוב ושוב.

סופר אבד"ק קראקא זי"ע, מי ממונה על הערוב ומי ממונה על השחיטה וכו', וענה לו שלכל דבר יש רב מיוחד שמתמחה בנושא, והוא מטפל בו. ושאלו הרה"ק הנ"ל, א"כ מה תפקידו של המרא דאתרא עצמו, וענה לו שאכן את זה הוא רוצה לשמוע

משנה ז'

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּנוֹ אוֹמֵר, הַחֹשֶׁךְ עֲצָמוֹ מִן הַדֵּיךְ פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגִזְלִי וְשִׁבְעֵת שָׁנָא, וְהָגַם לָבוֹ בְּהוֹרָאָה שׁוֹטָה רָשָׁע וְגַם רוּחַ:

השנים לא הי' שאלות בהלכה בעניני תערוכות איסור והיתר וכד', כיון שהוא אכן שלמד ההלכות כראוי.

וכמו שכתב הרה"ק התפארת שלמה זי"ע, שראוי לכל רב ודיין, שקודם חג הפסח, ילמוד כראוי את כל הלכות החג ואפילו אותן הלכות שאינן מצויות כ"כ, כיון שאם אין לומדים אותן הלכות כראוי, הרי שהן באות אל השי"ת וטוענות למה נגרע שאין למדין אותנו, והשי"ת מקבל טענתן ומזמין לרבנים שיהיו מקרים של שאלות וספיקות, שאז יהיו חייבים ללמוד הלכות אלו. אך אם הרבנים יקדימו תרופה למכה, וילמדו אף ההלכות הללו, הרי שבכך ימנעו שלא יהיו שאלות באותן ההלכות.

אמנם לעיתים יכול להיות הדבר ל"ע גם להיפך, כמו שמסופר ברב עיר שאמר לבני הקהילה שהוא מעוניין לעזוב את משרת הרבנות בעירם, והם שאלהו בפליאה מדוע, וענה להם, ששאלה זו שהם

הגם לבו בהוראה וכו'

הרע"ב ב', מסביר "גם ליבו" היינו שפוסק בלא התבוננות. וכמו ששמעתי, שהג"ר יצחק טוביה וויס זצ"ל, למרות שזכר את ההלכה בבירור, הי' נוהג לבדוק את שוב בתוך הספר. והיינו שהתבונן שוב ושוב לפני שפסק ההלכה, וכמו שהיה נוהג להפטיר בכל פעם, "אותיות מחכימות".

אך בספר נוצר חסד להרה"ק מקאמרנא זי"ע פי', ש"גס ליבו בהוראה" היינו, שאם אדם מתגאה ע"ז שבאים אליו הרבה שואלים, וחושב שכל זה הוא לרוב חשיבותו וגדלותו בתורה, צריך הוא לידע שאדרבה, דבר זה הוא סימן שלא למד כראוי את ההלכה, וכיון שכך מזמינים לו משמים שואלים רבים, כדי שיעיין ושב ושוב וידע את ההלכות על בורין. ומביא בספק הנ"ל, שבזמן שהרה"ק רבי משה אב"ד באנדיאן זי"ע אבי אביו של חותנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע, כיהן ברבנות עיר במשך שלשים שנה, בכל אותם

שאלות, משא"כ בעיר הזו היו שאלות, והמה בעוונם לא חיפשו לשאול ולברר את הדין וההלכה, ולכן רב העיר שוב לא היה מעוניין להתגורר בעירם.

כעת שאלוהו, היא השאלה הראשונה שהוא נשאל בעת בואו לעיר. והיינו שיש מקומות, שבזכות כח התורה והקדושה של המרא דאתרא, הרי שהוא זוכה להם שלא תהיינה

משנה ח'

הוא הִיה אֹמֵר, אֶל תְּהִי דֵן יְחִידִי, שְׂאִין דֵּן יְחִידִי אֵלָא אֶחָד. וְאֵל תֹּאמַר קִבְּלוּ דַעְתִּי, שֶׁהֵן רְשָׁאִין וְלֹא אֶתָּה:

שבעולם, אך אין כל אחד יכול להבין טוב ערכה ויופיה, אלא רק השי"ת יוצר ובורא כל הנשמות, הוא היכול להבינה ולדונה.

שהם רשאים ולא אתה

שמעתי שהיה מעשה בשניים מגדולי ישראל, שגבה טורא בינייהו וגברה המחלוקת, ונכנס בעובי הקורה אחד מגדולי ישראל להשכין שלום. ושאל את האחד מה טענה יש לו על חברו. ואמר לו, שפעם אחת ישבו שניהם ודברו, ואמר לו השני שאבותיו רשעים, וכיון שביזה את כבוד אבותיו הק' שוב אינו יכול למחול על כבודם. והלך הצדיק משכין השלום אל השני, ושאלו האם נכון המעשה, ואמר לו שאכן דברו פעם מענייני מנהגי האבות הק', והזכיר שהיו כאלו שנהגו לטעום בתפילין דר"ת, ואמרתי לו ע"ז שהן רשאים, היינו שאבותיו הק' לרוב דרגתם הגבוהה היו יכולים לנהוג כן, ושאר כל האדם אינם יכולים ללמוד מהם, אך הוא הבין שביזיתי את אבותיו, וסבר שאמרתי עליהם שהם רשעים.

שאין דן יחיד אלא אחד

פעם הגיע אל הרה"ק מבראדישטוב זי"ע, יהודי שבמקום מגוריו לא היו יכולים כנראה לבטא כראוי את האות ח"ת, והיו מבטאים אותה כמו האות ה"א, וכשאמר אותו יהודי את דבי משנתנו, היה נשמע שאומר "שאין דן יהודי [היינו כשהניקוד שורו"ק נשמע כהניקוד חיריק] אלא אחד", וכל השומעים חייכו לשמע דבריו. אך הרה"ק הנ"ל אמר, שהיהודי הלז צודק, ואין אנו יכולים לדון שום יהודי, אלא רק השי"ת יכול לדון אותנו.

ומשלל משהל למה הדבר דומה, באחד

שביקש ממוכר המרגליות שימכור לו את המרגלית הכי יקרה שבאמתחתו. וכשראה הקונה את המרגלית הטובה, שאל את המוכר כמה הוא שוויה, ויען לו המוכר שהיא שווה אלפי אלפים לרוב יופיה וטובה. אך הקונה ברוב טפשותו אמר למוכר, שלדעתו אין המרגלית כל כך יקרה, והוא רוצה לקנותה בדמים פחותים. והנמשל הוא, שנשמת ישראל יקרה היא מכל מרגליות

הווארט, שהלא דבר פשוט הוא שאנו מתפללים "ואל תביאנו לידי בזיון". ובסוף התברר שלא אמרו את כל דברי האמרי חיים אלא רק את תחילתם, כי האמרי חיים הוסיף ואמר, שמי שכן רודף אחר בזיונות, הרי הוא פשוט בעל מום בשכלו. וכן כאן רואים, איך מילה אחת יכולה לשנות כל משמעות הווארט.

ופעם הייתי בציון הרשב"י במירון, והתפלל שם יהודי נשוא פנים, ובאמצע תפילתו ניגש אליו יהודי, והחל לצעוק עליו ולבייש אותו בכינויי גנאי לעיני כל. והתבוננתי ביהודי המתבזה, והנה אני רואה איך שפניו זוהרות, והוא לוחש לעצמו ברוב רגש "כזו המתקה כזו המתקה". ונכנס הדבר בקרבי, איך שיהודי זוכה למח שליט על הלב, שיודע אלו רווחים גדולים יש בכל בזיון. ואמנם בשעת מעשה הדבר הוא קשה ביותר, אבל אם זוכים כמה רגעים לשתוק ולהתגבר, את הבזיון עצמו שוכחים לאחר זמן, אך הרווחים הגדולים נשארים לנצח. ויש הטועים אחר היצר לומר, שאם ישתוק הרי שבכך הוא פוגע בנפשו, ויכול לגרום לו הדבר נזק לשנים רבות, אך האמת היא אינה כן, שדרך התורה היא לשתוק ולא לענות, והשתוק ומתגבר זוכה בכך לחזק את נפשו. וכיום כבר יודעים שיש סגולה, שאם אחד התכבד בבזיונות, יש אצלו תור ארוך לקבל ברכות.

והיינו פי' המשנה בדרך מליצה, "אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד", והיינו שצריך לדון לכף זכות כל אחד. ואפילו אם יאמר משהו על אבותיך שהן רשעים, "אל יאמר קבלו דעתי", אל תאמר שבטוח אתה שהתכוון הלה לבזיון, אלא להיפך, כוונתו היא "שהן רשאים ולא אתה", שכוונתו לשבח את אבותיך שהם גדולים וקדושים, והן רשאים לנהוג במנהגים מסוימים, אך אתה אינך רשאי לנהוג כמותן.

ופעם אחת שוחחתי עם אחד מגדולי ישראל על עניין אחד, ושאלתיו האם יכול אני לשאול גדול בישראל פלוני בעניין שנדברנו בו, ואמר לי שלא, לפי שאותו גדול הוא "ליידיגער". ומיד הבנתי שבודאי אין כוונתו כפשוטו, ומיד שאלתיו מה כוונתו. ומיד נתברר לי, שאותו גדול נוהג להגדיר גדולים לפי מהות נשמתם, מי נשמתו היא מ'סטרא דלאה' ומי נשמתו היא מ'סטרא דרחל', ולכך אמר לי שהוא "לאה'דיגער", שדרך עבודתו באופן מעשי ולא באופן מחשבתי, ואין מתאים לשאול אותו דבר זה.

ופעם שמעתי ווארט שאמר הרה"ק האמרי חיים זי"ע, בשם אביו הרה"ק האהבת ישראל זי"ע, ואמר שאמנם אינו אוהב כבוד, אך גם אחר בזיונות אינו רודף. ואחד החסידים רצה לחפש את המקור של

משנה ט'

רבי יונתן אומר, כל המקום את התורה מעני סופו לקיימה מעשר, וכל המבטל את התורה מעשר סופו לבטלה מעני:

ואמנם שמליצה טובה זו של הבעש"ט, היא לזכות את ישראל קמיה אבינו שבשמים, אך כל אדם צריך ליקח דברי המשנה כפשוטם, וליסר עצמו לתקן את עצמו כראוי, ולעמול בתורה בכל זמן ובכל מצב. ואם זכה ונתן לו השי"ת ממון הרבה, יזהר מאוד לקיים עימו רק את רצון השי"ת ולא להיפך ח"ו.

ויש לבאר, דהטעם ש"כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר", דכיון דקיי"ל שנסיון העוני קשה יותר מנסיון העושר, על כן אומר השי"ת על אדם זה, שאם עמד בנסיון העוני כהוגן, הלא בודאי יעמוד אף בנסיון העושר, ואפשר ליתן לו עשירות.

המקיים את התורה מעוני וכו'

הבעש"ט זי"ע פי' בזה, שהשטן בו ומקטרג על האדם הלומד תורה מעושר, ואומר לשי"ת שצריך הוא לנסות אותו בנסיון העוני, ולכן צריך הוא לרדת מנכסיו. אך השי"ת מעיד על אותו צדיק, שהוא יקיים את התורה גם מעוני, וכיון שכך הלא הברכה מובטחת לו, שסופו לחזור להיות בעושר כבתחילה, ולכן מה טעם יש לקחת ממנו את נכסיו. וכן המליץ טוב הבעש"ט גם להיפך ח"ו, שאם יש אדם המבטל ל"ע את התורה בעושר, ורוצה השטן ליקח ממנו את עשרו, אומר לו הקב"ה, הלא רשע זה יבטל את התורה גם בעוני, ומה תרויח אם תיקח ממנו את ממונו.

משנה י'

רבי מאיר אומר, הוי ממעט בעסק, ועסק בתורה. והוי שפל רוח בפני כל אדם. ואם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך. ואם עמלת בתורה, יש לך שכר הרבה לתן לך:

וכדו', ועד שמסיים כל הענינים הטפלים, כבר מסתיים לו זמן הלימוד עצמו. לכך קמ"ל התנא, "הוי ממעט בעסק", שימעט האדם לעסוק מעניינים שסביב הלימוד, "ועסק בתורה" בלא לבטל הזמן.

הוי ממעט בעסק יעסוק בתורה

הגר"ש וואזנר זצוק"ל אמר פעם בדרך מליצה, שפעמים רבות, טרם יישב האדם ללמוד, טורח הוא בסידור השולחן והכסא, או שיביא לו מיני מאכל ומשתה

אם בטלת מן התורה יש לך בטלים
הרבה כנגדה

פירש זקני הנחל יצחק זי"ע, שכאשר
האדם אינו מקפיד על חוק לימודו
כראוי, וכל עניין קל מבטלו מלימודו, הרי

שהיצה"ר מביא לו "בטלים הרבה", ומבטלו
מלימודו בנקל. אך מי שהיצה"ר רואה שהוא
דבוק בתורה בכל כוחו, היצר מתיאש ממנו
למצא תואנות מלבטלו מלימודו, והוא
מניחו לנפשו.

